

Patrizia Vascotto

Ljetni suncostaj

2.
nebo je puno zvijezdâ
a svjetlo započinje
na istoku

počekat ću neka dan
iznovapočne disati

* * *

i plešem
muški ples

a solo

* * *

svjetlo blijedi na istoku
dok usamljen muškarac pleše
*zeibetiku**

zasjelo na kamen
(biće srednjeg roda)
slušam
gdje grlice i slavuji
pozdravljaju zoru

* * *

u snu me uzeo
vjetar

nezadovoljena
tražit ću
opašaj s morem
i
sa suncem

vali jalni grebat će mi kožu

ribe šutljive
čudit će se mome prolasku
po dnu

sunce će
smiriti svaku prepirku

* Grčki muški ples

5.

noć plamena
u šumi i u duši

kresnice * pomiješane sa zvijezdama
i svjetlima ponad vode
kao i sjajem u očima

mnoštvo dima
žamor trave
i dalekih glasova
pjesme

ispunjavaju prostore
pitanjâ bez odgovorâ
očekivanja bez pouzdanosti
nježnosti bez stida

očajna bijeda
ljudi
što ih je razmrvila vlast
ispijenih od objesti
premazanih pohlepom

ali mene nije strah voljeti

svemir razmrskan našom divljom bahatosti
humanost pokorena osjećajem ništavila
dijete koje plače u duši
žena koja umire u krvi
 prolivene da bi se još živjelo
galeb koji nosi svoj bolni krik u vjetar
lastavica kojoj su opljačkali nebo
more kome je ukradeno dno

a ja se ne bojim mora

pa ni tebe

* Na slovenskom *kresnice*, a talijanskom *luciole* (krijesnice) i *scintille* (iskre, varnice)

Geometrijski sag

Vjerujem da su ljudi izgubili sposobnost i naviku susretati se. Velim susretati se doista, ispreplitati vlastite puteve slučajno ili hotimično, gledati se u oči i u dušu, otkrivati jedni druge kao srodne stvorove, slutiti zamjedbe i osjećaje mislećih i živućih stvorova, zamjećivati živahnu i šuštavu kretnju njihovih umova, podešavati se prema koncentričnim i neprekidnim valovima njihovih misli, mišljenja jednih na druge, međusobnih zamišljanja, međusobnih življenja.

Ne govorim o slučajnu i prolaznu susretanju, o onim najvišim točkama determiniranima fatalnošću i zadanim podudarnostima, u kojima se ljudi zateknu s uvjerenjem da su donijeli odluke, ne primijetivši da su smješteni i uvršteni po široj logici i namjerno nestalnoj, te da su katalogizirani, oblikovani, ukalupljeni – otupljujući i njihove najhrovitije uglove, da bi zauzeli svoje unaprijed određeno mjesto. Hiroviti uglovi višestranoga ljudskog bića jesu oni koji mu jamče jedinstvenost, individualnost, neponovljivost. Tijekom vremena ljudski se višekutnici uniformiraju, pa postanu iskaznice, ili – u njihovoj trodimenzionalnosti, ukoliko je preostala – paralelopipedi. Svi isti. Teško je boriti se protiv pravilnosti oblikâ, ulogâ. A kada je svaki hiroviti kut neopozivo ujednačen, te postane segmentom neke duže stranice, ljudi su već izgubili svaku nadu da će se sresti.

Ti nimalo pravilni oblici, dok su još podložni promjenama u prirodnome hodu prema ustaljenju nepravilnosti (bilo bi to idealno stanje kojemu teže), susrevši se umiju ostaviti veće oblike, međusobno povezane kao u kemijskoj formuli, čestice međusobno privučene i neizbježno privlačive, valjanosti urođene u stanju stvoriti neraskidive odnose (sve dok im izvanjski mehanizam ne potrga spone).

Veze koje podupiru znatno manje linearne i jednostavne logike od onog broja naslonjenoga na slova-simbole; veze koje potvrđuju ono frenetično ključanje česticâ uma, duše, osjećaja, senzacija, i koje, okrećući se ludo u nepravilnu obliku ljudskoga bića, raspiruju nezadržive i razorne energije, koje u svojim vrtoglavim orbitama bivaju podignute – potaknute, privučene i odbijene. Jato misli, zamjedbi, intuicijâ treperi u mikrokozmosu našega bića a energija nas usmjerava prema drugim lutajućim oblicima.

Događalo mi se da ponekad mislim kako su ti naši nepravilni oblici i njihove prirodne mijene na neki način povezane s kronologijom naših životâ, te da stoga postoje vremena, u našem postojanju, kada ta čudna razdražujuća igra susretâ ima povlašten prostor. Možda prva mladost, vrijeme kada su ljudi u većoj potrazi za sebi sličnima. Slučajna je to potraga, a slučajnost neizbježna, unaprijed određena zakonima bića. Istodobno to je i hotimično traganje, izazvano iskonskom znatiželjom prema predstavnicima iste vrste; znatiželja je to njušna, opipljiva, primordijalna. Nju stvara jednako tako i primordijalna potreba za klanom, plemenom, sporazumom, suučesništvom. Kasnije, kada naši hiroviti uglovi malaksaju, vrtlog naših elektrona usporava se, naša osjetila i radoznalost, razočarani, zadrijevaju, potraga za susretom učini nam se sve ispraznijom, težom, besmislenijom.

Lišeni (ili uskraćeni) nekih (ili mnogih) valjanosti, naša se tvar kristalizira, zadržavajući samo (ali ne i uvijek) već fiksirane sveze i stapanja, nesposobna da stvara nove.

Međutim, postoje iznimke: anomalni proizvodi koji izmiču serijskom knjiženju, genezi mase; ćudljivi i originalni oblici koji krenu drukčijim razvojnim putevima. Mušičavi i izbrušeni, to su mnogokutnici koji teže (postati) sferama. S vremenom, umjesto da se prilagode regularnosti koju sustav predviđa da ih katalogizira i uhvati u klopku, oni proizvode ne linearan nego kružni razvoj, pa tako uglovi – otvarajući se – ne samo što se salijevaju u druge strane, već generiraju jedan jedini neprekinuti kružni segment, bez

početka i bez kraja, a ipak s beskrajnim i beskonačnim završecima, posve iskrivljujući logiku sustava.

Sferični oblik je bit mušičavosti (stoga i jedinstvenosti), baš zato što ne može biti smješten u ugaoni obrazac, u predodređen i uređen mozaik; na taj način sfere postaju jedini originalni elementi. Predodređene da ostanu izvan sheme, po izboru, sfere se (o)kreću potaknute vrlo jakom unutarnjom energijom, koju (p)održiava stalna kretnja potrage za dodirima, podudarnostima, eklipsama, stapanjima, slaganjima, prožimanjima među sličnim oblicima.

Događa se da sfere, susrevši se, uspiju samo dotaknuti se, pa otklize rotirajući po svinutoj plohi one druge. Ali dogodi se da one neizbježno vežu vlastite orbite i započnu eliptično (međusobno) praćenje koje se poklapa s nemogućim pokušajem da se udalje i u nemogućoj možebitnosti da se dodirnu. Ili da isprepletu svoje orbitalne putanje u igri hipotetskih kolizija koje bi izazvale lančanu eksploziju energije. Koji put također zahvaljujući upravo slučajnom dodiru koje ispadne nezaustavljiva disperzija energije, dogodi se da se sfere povežu u magnetsko kolo odrazâ i vraćanja pa se njihova kretnja poravna, pa se ispreplete, u sve snažnijoj privlačivosti, sve snažnijoj napetosti do prožimanja, do rastapanja ploha i do osmoze, do miješanja tvari.

Sfere su očaravajuće i uznemirujuće; u stanju su, bez granica u vremenu i prostoru, pripojiti tvar, povećavati se međusobno, razvijati se, obogaćivati se, pa čak i razmrviti se, pretvoriti se u prah, oslobađati sebe, krhotine, sažimati se, širiti se, disati, eksplodirati, kolabirati, nestati a ne umrijeti, živjeti nevidljive i netvarne od uzrokâ samih svoga svršetka.

Sfere su dio svijeta otajstva i utvarâ, mašte i mogućega.

Sfere su život, i mjesto su, entiteti, pretpostavka susretâ.

Sfere su posljednji spas čovjeka.

Leteći sag

Htjela bih biti muško.

O tome sam često razmišljala, žudjela za tim, htjela to, čeznula za tim. Zamišljala sam kako bi to bilo, kakvo bih muško bila, što bih mislila, i što bih postala. I kakav bih bio sa ženama.

Htjela bih biti kao ono muško što je plutalo u limbu plodne vode dok su majke rađale zatečene a da monitori, sonde, elektrode i kalibri nisu fotografirali, mjerili, i radoznalo zavirivali u tamni svijet našega vodozemnog stanja. Ono muško što ga je moj otac već vidio odrasla, snažna, pobjednika i bezočna, kako uzdignuta čela hoda ulicama, noseći neko važno ime, Marco Vinicio, ime Rimljanina, zacijelo junaka, konzula, centuriona, ili – još bolje – zapovjednika.

Htjela bih, dakle, biti muško.

Dostojanstveno, drsko, tašto i jogunasto muško; slobodno u odlascima, neosjetljiv na to što drugi misle, opravdano samim tim što postoji, neovisan u odabiru, oslobođeno grizodušja što se ne drži zadane uloge, jer bih ja bila uloga. Neumoran lovac, nezasitan pljačkaš, okretan postavljač stupicâ, udvoran gizdelin, obazriv i brižan ljubavnik, neprijeporni harambaša; pobjednik, jer je uvijek za korak ispred drugih.

A da sam muško, za vrijeme Karnevala htjela bih biti žensko.

S pripijenom i uskom haljinom, crnom ili crvenom, s izrezima od kojih zastaje dah, i s podvezicom koja stišće bedrene mišiće (bolesno proturječje u ustaljenome mišljenju o ženstvenosti), s crnim mrežastim čarapama koje obavijaju naglašene i zaljuljane listove na pogibeljnim štiklama visokih petâ.

Sudbonosna, senzualna žena, prostakuša, bezočna (već vidim izdašan dekolte izmišljenih, zavidačkih i sanjanih oblika, u kojima unaprijed uživam pri svakom stvarnom ili zamišljenom susretu) izazovna, odvažna i proračunata.

Prebukao bih se u ženu, ali ne u bilo koju ženu. U onu ženu za kojom muškarac uvijek žudi da ju sretne, koja sjedinjuje svaku traženu crtu, koja ne nameće da se iznose zahtjevi, koja sluti i uslišava, koja uzbuđuje i odriče, koja otkriva u mutnim naznakama, koja traži dodir i plaši ga se, koja nasrće i podnosi, koja posjeduje i prepušta se posjedovati.

Da sam muškarac, dakle, prebukao bih se u ženu.

A igrao bih se tako da uznemirujem muškarce; i odvažio bih se na nedopustivo, nudio bih i zahtijevao, naslućivao bih i riskirao. E da bih otkrio vlastitu ženstvenu dušu, te osjetio slast dvoznačnosti i dvostrukosti.

I htjela bih iskušati opijenost osvajanjem, s muškim znanjem a ženskim umijećem; te – kao pljačkaš/opljačkani, nesvakidašnji (ili, naprotiv, suštinski) karika u lancu – kušati slast lovljenja plijena u uzbuđujućoj izmiješanosti ulogâ; i zadovoljstvo posjedovanja, poznavajući i najprikrivenije oruđe te najtajanstvenije i neispovjedive želje.

Ka muško tragao bih za ženstvenim, e da bih pojmio ono muško u tome što sam žena.

Kao muško, bila bih sinteza, osmoza između dviju dušâ, dvoglavi Janus iz sna koji se ne da razotkriti (a ispričan, predstavio bi muškarca ismijana, a ženu još čuvstvenijom).

Kao muško, iznova bih bila iskonska neutralna molekula, sama srž stvaranja, jabuka i zmija u vrtu napasti.

S talijanskog preveo Tvrтко Klarić